

ПУБЛИКА, АВТОРИ И ПРОБЛЕМИ

Вторият концерт на Софийската филхармония

Вторият концерт на Софийската филхармония (5 април) отново постави русеката публика в положението на арби тър. Варно е, че ценителите на симфоничното изкуство в нашия град имат богат и многообразен слушателски опит, заваден ориентировъчен поглед върху първостепенни музикалноизпълнителски проблеми, а също така и по естетико-творчески явления. Русеката музикална публика е внимателна и толерантна, тя насърчава и умно коментира, когато усети оригиналното и искрението в „новото“. Но тя реагира със зътервеност, бихме казали и със студенина срещу преднамереността, срещу нагласата като псевдотворчески композиционен метод (да не ардиновияме подобни случаи с автори и произведения).

Едно неблагоприятно обстоятелство постави повечето от творбите на втория концерт на Софийската филхармония в ошегиващ къ контакт с публиката. В цялостното програмира на фестивала двата концерта на Софийската филхармония бяха лишени от онази привлекателност за масовия слушател, каквато имаха концертите на гостите от чужбина. Тази грешка на съставителите на репертоара поставя както изпълнителите, така и творбите не в най-изгодна позиция пред публиката.

Със своето майсторство софийските филхармонисти и техният диригент Константин Илиев не само защитиха, но и изведоха на високо равнище безспорните достоинства на някоя творба, които публиката ентузиазирано аплодира. Причините обаче, за смущението сред болшинството от слушателите до време и след втория концерт са многогранны. Коментарите на редица от слушателите издват известна отчужденост от проблематиката на творби като Концерт за

цигулка от Големиннов, „Фрагменти“ от Константин Илиев и Събор-надсвирване от Иван Спасов. Напълно сме убедени, че тези творби шяха да намират по-друг отзвук в една цялостна фестивална програма, съобразена с нормите на психологически издържаното стилно градиране, на дозирано съставяне и редуване на фестивалния концертен репертоар. От друга страна, разбира се, за да не се натовари с отговорност само публиката — стоят със своите особености и въпросните произведения. За тях — по-нататък.

Вторият концерт на софийските филхармонисти започна с „Младешка соната“ от Парашкев Халджиев. Тази, писана още през 1952 г. творба на зменития наш композитор, бликаща от жизнерадост, мелодичност и ритмика, със своя популярен жанров характер по начало нямаше място в цялостната програма. Не с такава музика (сама по себе си хубава и издържана, манар и не най-представителна за естетиката на Парашкев Халджиев) трябваше да бъде въведена публиката в основната атмосфера на концертната вечер.

Тя започна след това с Концерт за цигулка и оркестър от Марин Големиннов, писан през 1969 г. и издигаващ някои творчески принципи, не само за самия автор, но и за съвременното музикално мислене на българския композитор. Първото изпълнение на този концерт бе достойно ошенено от нашата публика също на Мартенските музикални дни (1969 г.). Трябваше само да припомним, че висоните и положителни оценки, които получиха тогава, за да подчертаем сега безупречното му изпълнение „узряване“, в което ни убедиха солистът Боян Лечев и имащият не по-малко отворна роля оркестър.

„Сепзационното“ се разигра

в началото на втората част. На концертния подиум се появи нов въздействащ фактор — зрелището. Неправилността в състава на инструменталните изпълнители и тяхното разхвърлено „поддръждане“ на сцената заинтригува публиката, изостри вниманието ѝ, което много скоро бе прогнано от програмраната в самото заглавие на произведението („Събор-надсвирване“) художествено-естетическа цел на автора. Иван Спасов ни е познат като твърде талантлив композитор, умел, търсещ и преизпитващ музиката автор. Затова предполагаем, че негови авторитет няма да бъде подронен от обективната несполука на най-новата му творба. Едно е да замисляш нте решо, а друго — да го решаващ с изживени модни външно-структурни похвати, които и свежестта на народния фолклор (за съжаление предпазено и умозртелно третирани) не може да възкреси за живот. Трябваше да признаем известни моментни хрумвания и реалитетни в тази творба, но не и цялостния ѝ „вид“. А колкото за звуково-апогосния и финал — той сам издава предпазере

ността, чрез умислено ушитието фаливно „надсвирване“ на една обикновена песен, на интонация.

Покирана и отблъзната от звуковите екцеси на „Събор-надсвирване“, публиката бе отрицателно подведена към възприемане и на произведението на Константин Илиев. Не нова в редица композиционни похвати, тя е истински нов експеримент (в най-добрия творчески смисъл на тази дума) на базата на нашето национално музикално богатство и на все по-обогатяващата се концертна практика. Неподходящо е да ѝ приписваме суперлативи като „асока“ или „път“ в нашата най-нова музика, но трябва да признаем, че тя решава с ерудиция и познаване естетически проблеми в съвременното ни музикално творчество, преобладаването на калити ошчи, да и утвърдени композитори на тълчеса на едно място, на мочотеност и безизходница.

Сам авторът дава на творбата си скромното заглавие „Фрагменти“. Тяжната сила обаче не е никак фрагментарна, а блика с яркостта на най-чиста и дълбока народност-

ност, със свежестта на бистрата изворна красота на народния ни танц, ритъм, песен. Самата постройка на цялото, изградването и извайването на отделните фрагменти издват онази емоционална логика, която през вековете се е издигавала в силното и въздействащо мислене на майсторите-композитори. Последното така, произведението на Константин Илиев обогатява нашите усещания за музикалния образ чрез съставянето им с първично-силните компоненти на безкрайно богатия ни музикален фолклор, спомога за изграждане на определен вкус към дисоцираната му красота, а струва ни се, и ще поразда импулси и имвенции в колегите му творци, съмишленици в трудната и благородна борба за обособяване на нови черти в нашето национално музикално творчество. Затова публиката я ирше и аплодира.

Накрая една забележка. За прозвучаването на такава творба като „Фрагменти“ от Константин Илиев (пък и като „Събор-надсвирване“ от Иван Спасов) е необходим простор, въздух. Малката концертна зала депресирира звуковото впечатление, увищюказва естетически му заряд и го смачква във физиологическо терзание на ушите, а оттам и на душевната чувствителност на слушателя.

Илия ТЕМКОВ